

Дар вазорати адлияи
Ҷумҳурии Тоҷикистон
аз 25 феввали соли 2022, таҳти №1141
«ба қайди давлатӣ гирифта шудааст»

Бо қарори Раёсати
Бонки миллии Тоҷикистон
аз 13 январӣ соли 2022, №2
«тасдиқ шудааст»

**Дастурамали № 250 дар бораи тартиби ташкил ва истифодаи
захира ва фонди пӯшонидани талафоти имконпазир аз рӯи дороиҳои
ташкilotҳои қарзии исломӣ**

1. МУҚАРРАРОТИ УМУМӢ

1. Дастурамали № 250 дар бораи тартиби ташкил ва истифодаи захира ва фонди пӯшонидани талафоти имконпазир аз рӯи дороиҳои ташкilotҳои қарзии исломӣ (минбаъд – Дастурамал) мутобиқи қисми 2 моддаи 34 ва моддаи 35 Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи фаъолияти бонкии исломӣ» бо мақсади идоракунии ва назорати сифати дороиҳо дар ташкilotҳои қарзии исломӣ (ба истиснои ташкilotҳои қарзии хурди исломӣ ва фондҳои қарзии хурди исломӣ) таҳия шуда, тартиби ягонаи ташкил ва истифода намудани захираи хавфҳои қарзии исломӣ ва фонди пӯшонидани талафоти имконпазирро аз рӯи дороиҳои ташкilotҳои қарзии исломӣ муқаррар менамояд.

2. Дар Дастурамали мазкур мафҳумҳои асосии зерин истифода мешаванд:

- захира аз рӯи хавфҳои қарзии исломӣ - маблағе, ки барои пӯшонидани талафоти эҳтимоли аз рӯи хавфҳои дороиҳо мувофиқи талаботи санадҳои меъёрии ҳуқуқии аз ҷониби Бонки миллии Тоҷикистон муқарраршуда муайян гардида, илова бар фонди пӯшонидани талафоти имконпазир аз рӯи дороиҳо пешбинӣ карда шудааст;

- фонди пӯшонидани талафоти имконпазир аз рӯи дороиҳо (минбаъд - фонд) - маблағе, ки ҳамчун фонди умумӣ ва ё фонди махсус барои пӯшонидани талафоти имконпазир аз рӯи маблағгузориҳои исломӣ, қоғазҳои қиматноки исломӣ (сукук), гаравҳои гирифташуда барои бозфурӯш ва дигар дороиҳо мувофиқи талаботи Дастурамали мазкур, дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии дахлдори Бонки миллии Тоҷикистон ва стандартҳои байналмилалӣ ҳисоботи молиявӣ пешбинӣ карда шудааст;

- маблағгузории исломӣ - чойгиркунии муҳлатнок, маблағгузории байнибонкӣ, маблағгузории субординарӣ, муробаҳа, муробаҳаи молӣ, ичора, ичораи мунтаҳия биттамлик, музораба, мушорака, мушоракаи мутаноқиса, салам, истисноъ, қарзи исломӣ (қарзи ҳасана), ипотека, эътиборнома, даромадҳои ҳисобшудаи пардохтнашуда, хатҳои қарзии истифоданашудаи муштариён, кафолатҳои аз тарафи ташкилотҳои қарзии исломӣ додашуда ва ғайра тибқи принципҳои маблағгузории исломӣ дар назар дошта шудааст;

- таҷдиди дорой - аз нав дида баромадани шартҳои шартнома (созишнома, аҳдҳо)-и дорой;

- истехлоки (амортизатсия) арзиши аслии дорой - аз нав баҳисобгирии гардиши маблағҳои пулии оянда тибқи шароити тағйирёфта, ки бо истифода аз меъёри фоизи аввала ва муқоисаи арзиши дисконтӣ бо арзиши ҷорӣ тавозунии дорой муайян мегардад;

- дороиҳои ғайрифаъл (маблағгузории исломӣ, сармоягузориҳо ба қоғазҳои қиматноки исломӣ/сармояи ширкатҳо ва ғайра) - маблағгузориё, ки маблағи асосӣ ва (ё) фоида (барои маблағгузории ғайрифаъл) тибқи талаботи шартнома пардохт карда намешавад. Дар доираи Дастурамали мазкур, маблағгузории ғайрифаъл ба яке аз гурӯҳҳои маблағгузориҳои ғайриқолабӣ, шубҳанок ва безътимод дохил мешавад;

- фонди умумӣ - маблағе, ки аз рӯи дороиҳои қолабӣ ва зерӣ назорат (фаъл) ташкил карда мешавад;

- фонди махсус - маблағе, ки аз рӯи дороиҳои ғайрифаъл, яъне дороиҳои гурӯҳҳои ғайриқолабӣ, шубҳанок ва безътимод ташкил карда мешавад.

3. Ташкилоти қарзии исломӣ барои нигоҳ доштани пардохтпазирӣ, мусоидат намудан ба ҳифзи манфиатҳои саҳмиядорон ва муштариёни худ бояд саривақт дороиҳои ғайрифаълро ошкор намуда, ҷиҳати пешгирии талафоти ба онҳо алоқаманд чораҳои зарурӣ андешад.

4. Ташкилоти қарзии исломӣ бояд сохтори дахлдори идоракуниро барои муайянкунӣ, баҳодихӣ, мониторинг ва назорати хавфи қарзии амалиётҳои бонкии исломӣ дошта бошад.

5. Дар сурати мавҷуд будани асосҳои, ки дорой, аз ҷумла маблағи асосӣ ва изофапулӣ/даромади ҳисобшуда саривақт тибқи шартномаи маблағгузории исломӣ пардохт карда намешаванд ва (ё) ҳолати молиявии муштарӣ хуб нест, дороиҳои ғайрифаъл ҳамчун дороиҳои ғайриқолабӣ, шубҳанок ё безътимод тасниф карда мешавад.

6. Ташкилотҳои қарзии исломӣ бояд қоида ва равандҳои дахлдорро барои муайян намудани сифати дороиҳо ва идора кардани онҳо таҳия намоянд, ки дар онҳо андешидани тадбирҳои зерин пешбинӣ шуда бошад:

- баҳодиҳӣ ва таснифи дороиҳо;
- мунтазам баррасӣ намудани дороиҳои ғайрифайда;
- дар сатҳи муносиб ва бозғамӣ саривақт ташкил намудани фонд;
- аз тавозун хориҷ кардани дороиҳои бозғамӣ ва инъикоси воқеии

пардохти дороиҳо ва барқарорсозии интизориҳо бо дар назар доштани шароитҳои бозорӣ ва макроиктисодӣ.

7. Низоми тасниф ва ташкили фонд дар ташкилотҳои қарзии исломӣ бояд уҳдадорӣҳои тавозунӣ ва ғайритавозуниро ба инобат гирад. Уҳдадорӣҳои ғайритавозунӣ, ҳангоми дар шартнома мавҷуд будани шартҳои аз ҷониби ташкилоти қарзии исломӣ якҷиҳат бекор кардани он, ҳангоми таснифот ва ташкили фонд бояд ба ҳисоб гирифта нашавад, дар акси ҳол уҳдадорӣҳои ғайритавозунӣ ҳангоми таснифот ва ташкили фонд ба ҳисоб гирифта мешавад. Ташкилотҳои қарзии исломӣ барои таъмини таснифот ва ташкили фонд бояд дорои маълумоти дахлдор бошанд.

8. Ташкилотҳои қарзии исломӣ барои баҳодиҳии мунтазами арзиши молу мулк ба гарав гузошташуда, аз ҷумла кафолатҳо, бояд механизмҳои зарурӣ дошта бошанд. Муайян кардани арзиши молу мулк ба гарав гузошташуда бояд арзиши воқеии фурӯши онро бо дар назар доштани шароитҳои мавҷудаи бозор, хароҷотҳои пардохтшаванда вобаста ба фурӯши молу мулк ба гарав гузошташуда ва даврае, ки чунин хароҷотҳо эҳтимол аст ба арзиши молу мулк ба гарав гузошташуда таъсир расонанд, инъикос намояд.

9. Низоми автоматизатсияи бонкии ташкилоти қарзии исломӣ бояд тарзе ташкил шуда бошад, ки:

- ҳар як маблағгузори исломӣ ва уҳдадорӣи муштариро мутобиқи талаботи Дастурамали мазкур тасниф намояд;

- талабот барои ташкили фондро аз рӯи ҳар як дорӣ ва уҳдадорӣи муштарӣ вобаста ба гурӯҳҳои таснифот, мавҷудият ва муносиб будани таъминот баҳо диҳад;

- таҳлили сандуқи маблағгузори исломиро барои баҳодиҳии сифати он гузаронад;

- ҳисоботҳои даврии ба Бонки миллии Тоҷикистон пешниҳодшавандаро омода намояд;

- маълумоти дахлдорро барои роҳбарият омода намояд

- дигар ҳисоботҳои лозимиро (аз ҷумла ҳисоботҳои якҷиҳатинаро)

барои идоракуни ва гузаронидани санчишҳои фишороварӣ (стресс-тест) омода намояд.

10. Роҳбарияти ташкилотҳои қарзии исломӣ дар бораи вазъи дороиҳо, сандуқи маблағгузориҳои исломӣ, аз ҷумла таснифи онҳо, сатҳи фондҳо, захираҳо ва дороиҳои асосии ғайрифавол бояд дар муҳлати муайяншуда маълумоти дахлдор дастрас намояд. Маълумоте, ки ташкилоти қарзии исломӣ дастрас мекунад, ҳадди ақал бояд маълумоти зеринро дар бар гирад:

- хулосаи натиҷаи охири баҳодиҳии дороиҳо;
- тамоюлҳои муқоисавии сифати умумии дороиҳои ғайрифавол;
- баҳодиҳии бадшавии ҳолати ҷорӣ ё пешбинишудаи сифати дороиҳо ва зарари эҳтимолӣ, ки дар шароити муқаррарӣ ва таҳти фишор ба амал меояд;
- сатҳ ва кифояти фондҳои ташкилоти қарзии исломӣ.

11. Ташкилотҳои қарзии исломӣ барои сари вақт муайян намудани бадшавии сифати дороиҳо, назорати доимии дороиҳои ғайрифавол, инчунин ҷамъовариҳои маблағҳои муҳлатгузашта бояд захираҳои моддию зеҳнии зарурӣ дошта бошанд.

12. Агар ба сифати таъминоти дорой воситаҳои пулӣ бо асъори аз асъори дорой фарқкунанда пешниҳод шуда бошанд, бояд азнавбаҳодиҳии ҳатмии ҳафтаинаи воситаҳои пулии тибқи принципҳои маблағгузориҳои исломӣ ҷалбшуда ҳар ҳафта гузаронида шавад.

13. Агар аз рӯи натиҷаҳои азнавбаҳодиҳӣ арзиши гарав аз меъёри ақалли таъминоти маблағгузорӣ кам шуда бошад, дар ин ҳолат ташкилоти қарзии исломӣ бояд фавран зиёд намудани арзиши онро мутобиқи талаботи Дастурамали мазкур дар муддати 10 рӯзи қорӣ таъмин намояд. Дар ҳолати риоя нагардидани талаботи мазкур дорой пурра бетаъмин ҳисоб ёфта, ба гурӯҳи дигари таснифотӣ гузаронида шавад.

14. Бо дар назар доштани хусусияти баъзе аз намудҳои дороиҳо ва уҳдадорҳои ғайритавозунӣ, ки мутобиқи принципҳои маблағгузориҳои исломӣ ҷойгир карда шудаанд, Дастурамали мазкур талаботҳои махсусро барои таснифоти ҷойгиркунии байнибонкӣ, дороиҳои таҷдидшуда, сармоягузорӣ ба коғазҳои қиматноки исломӣ ва ё ба сармояи ширкатҳо, дигар моликияти ташкилоти қарзии исломӣ, ҳамчунин барои уҳдадорҳои ғайритавозунӣ муайян менамояд.

15. Ташаккул ва истифодабарии фонд мувофиқи талаботи Стандартҳои байналмилалӣ ҳисоботи молиявӣ (СБҲМ) ва қоидаҳои ҳисобдорие, ки Бонки миллии Тоҷикистон барои ташкилотҳои қарзии

исломӣ муқаррар кардааст, ба ҳисоб гирифта мешавад.

2. ТАСНИФОТИ МАБЛАҒГУЗОРИИ ИСЛОМӢ

16. Баҳодиҳии сифати дороиҳо, баҳодиҳии вазъи молиявии муштарӣ, пеш бурдани таснифот, муайян кардани арзиши фурӯши молу мулки ба гарав гузошташуда ва ташкил намудани фонд бояд дар алоҳидагӣ аз ҷониби ташкилоти қарзии исломӣ гузаронида шавад, баҳусус дар робита бо маблағгузориҳои исломии ба ҳам алоқаманд, маблағгузориҳои исломӣ ба шахсони вобаста, ҳамаи маблағгузориҳои исломии ғайрифайзол ва маблағгузориҳои исломии аз меъёри муқарраргардида зиёд.

17. Чунин баҳодиҳӣ бояд аз ҷониби ташкилоти қарзии исломӣ мунтазам гузаронида шуда, натиҷаҳои он дар парвандаҳои маблағгузориҳои исломӣ нигоҳ дошта шавад. Дар доираи Дастурамали мазкур, маблағгузориҳои исломии аз меъёри муқарраргардида зиёд ин маблағи умумии маблағгузориҳои муштарӣ аст, ки аз 200 000 (дусад ҳазор) сомонӣ ё аз 2 фоизи сармояи танзимшавандаи ташкилоти қарзии исломӣ зиёд мебошад (бо дар назар доштани он, ки кадоме аз ин маблағҳо камтар аст).

18. Усули баҳодиҳии маблағгузориҳои исломӣ бояд раванди зеринро дар бар гирад, аз ҷумла:

- сиёсат ва тартиботи хаттӣ оид ба низомҳои маблағгузорӣ ва назоратӣ, ки дар усули баҳодиҳӣ истифода мешаванд, аз ҷумла нақш ва вазифаҳои Шӯрои нозирон ва роҳбарияти сатҳи баланд;

- таҳлили муфассали сандуқи маблағгузориҳои исломӣ, ки мунтазам гузаронида мешавад. Таҳлил бояд бо дастрасӣ ба иттилооти боэътимод ва хулосаи менеҷменти ботаҷриба оид ба сифати сандуқи маблағгузориҳои исломӣ гузаронида шуда, ҳамаи омилҳои дохилӣ ва беруниро, ки имкондоранд ба пардохтпазирии маблағгузорӣ таъсир расонанд ба назар гирад (ба монанди: омилҳои истеҳсоли, ҷуғрофӣ, иқтисодӣ ва сиёсӣ);

- муайян кардани хавфи қарзӣ, ки он вобаста ба беқурбшавӣ ба таври инфиродӣ баҳо дода мешавад ва замина барои тақсимооти бақияи сандуқи маблағгузориҳои исломӣ аз рӯи гурӯҳҳои маблағгузориҳои исломӣ бо ҳамин гуна мушаххасоти хавфи қарзӣ (ба монанди: намуди маблағгузорӣ, намуди маҳсулот, ҳисса дар бозор, баҳодиҳӣ ва таснифоти хавфи қарзӣ, навъи таъминот, ҷойгиршавии ҷуғрофӣ ва ҳолати таъхири пардохт) барои баҳодиҳӣ ва таҳлили маҷмӯӣ;

- ба назар гирифтани арзиши барқароршавандаи гарав (тарҳи хароҷоти бо гирифтани ва фурӯхтани гарав алоқаманд) ва дигар омилҳои камкунандаи хавфҳо, тибқи имконият;

- тартибу сиёсатҳо барои аз ҳисоб баровардан ва барқарор кардани маблағгузории исломӣ; ва

- усулҳое, ки барои тасдиқи моделҳои баҳодиҳии маблағгузории исломӣ ва идоракунӣ истифода шудаанд.

19. Дороиҳо (маблағгузории исломӣ, сармоягузориҳо ба қоғазҳои қиматноки исломӣ/сармояи ширкатҳо ва ғайра)-и ташкилоти қарзии исломӣ вобаста ба ҳолати молиявии муштарӣ, инчунин миқдори рӯзҳои батаъхирафтаи пардохтҳо ба 5 гурӯҳ бояд тасниф шаванд:

- қолабӣ;
- зери назорат;
- ғайриқолабӣ;
- шубҳанок;
- беэътимод.

20. Агар дар чараёни фаъолияти муштарӣ муайян шавад, ки ҳолатҳои фавқулодда (форс-мажор) ва ё эҳтимолияти қобили пардохт набудан аз рӯи маблағгузориҳо ногузиранд, онҳо бояд ҳамчун маблағгузории исломии “зери назорат” ё гурӯҳи дигари хавфи баландтар тибқи банди 20-и Дастурамали мазкур тасниф карда шаванд.

21. Ташкилотҳои қарзии исломӣ уҳдадоранд, ки таснифоти дороиҳои худро ҳар моҳ гузаронанд ва вобаста ба гурӯҳи хавфи қарзии исломӣ фонд ташкил намоянд. Инчунин, вобаста ба фаъолияти хоси худ бояд тартиб ва қоидаҳои баҳодиҳии мониторинги дохилии дороиҳои худро дошта бошанд, ки аз тарафи Шӯрои нозирон тасдиқ мешаванд.

Дар доираи тасдиқ кардани тартиб ва қоидаҳои дохилӣ, аз ҷумла усулҳои ҳисобкунии фондҳо барои дороиҳо, Шӯрои нозирон бояд қонунгардад, ки:

- тартиби таҳиякардаи ташкилоти қарзии исломӣ барои муайян кардани фондҳо аз рӯи дороиҳои алоҳидаи ба мушкилот дучоршуда қобили қабул мебошад ва бар пешбинии гардиши маблағҳо, ки ҳолатҳои иқтисодиро ба назар мегирад, асос ёфтааст;

- сохтор барои таъсиси фондҳои ба таври умумӣ баҳододашуда дуруст аст ва усулҳои истифодашуда асоснок мебошанд;

- фондҳои маҷмӯӣ (умумӣ ва махсус) аз рӯи дороиҳои ба мушкилот дучоршуда ба маҷмуи хавфи қарзии исломӣ дар сандуқи дороиҳо мутаносибанд;

- аз рӯи маблағгузории исломӣ (маблағи умумӣ ё ҳиссаи он), ки ғайрифайол мебошанд саривақт тибқи тартиби муқарраршуда фондҳо ташаққул дода шудаанд ё аз ҳисоб хориҷшуда эътироф шудаанд;

- ташкилоти қарзии исломӣ сиёсат ва амалҳоеро пайравӣ карда истодааст, ки ба муқаррароти Дастурамали мазкур мутобиқ мебошад.

22. Дар сурати тағйирёбии ҳолати молиявии муштарӣ ва ҷой доштани маълумот оид ба хавфҳо дар фаъолияти он, ташкилоти қарзии исломӣ уҳдадор аст, ки дороиҳоро аз сари нав тасниф намояд. Ҳадди ақал бояд ҳолати молиявии муштарӣ дар асоси таҳлили ҳисоботи тавозун, ҳисоботи фоида ва зарар, ҳисоботи гардиши воситаҳои пулии он, бо дар назар доштани соҳа ва бахши фаъолияти муштарӣ бо услубу нишондиҳандаҳое, ки бо ҳуҷҷатҳои дохилии ташкилоти қарзии исломӣ қабул шудаанд, муайян карда шавад.

23. Ташкилотҳои қарзии исломӣ бояд дороиҳои дахлдори исломиро (ҷойгиркунии муҳлатнок, маблағгузори байнибонкӣ, маблағгузори субординарӣ, маблағгузори овердрафт, муробаҳа, муробаҳаи молӣ, иҷора, иҷораи мунтаҳия биттамлик, музораба, мушорака, мушоракаи мутаноқиса, салам, истисноъ, қарзи исломӣ (қарзи ҳасана), ипотека, эътиборнома, сармоягузориҳо ба коғазҳои қиматноки исломӣ, даромадҳои ҳисобшудаи пардохтнашуда, хатҳои қарзии истифоданашудаи муштарӣ, кафолатҳои аз тарафи ташкилотҳои қарзии исломӣ ва ғайра) тибқи талаботҳо ба 5 гурӯҳ тасниф намоянд.

24. Ба гурӯҳи якуми маблағгузориҳои исломии "қолабӣ" дороиҳое дохил мешаванд, ки агар пардохтҳои нақшавӣ аз рӯи изофапулӣ/фоида ва ё маблағи асосӣ муҳлатгузашта набуда, ҳамзамон нишонаҳои зерин дар маҷмуъ вучуд дошта бошанд:

- ҳолати хуби молиявии муштарӣ ва сарчашмаҳои устувори даромад;
- таърихи қарзии мусбати муштарӣ;
- тибқи шартнома сари вақт пардохт шудани маблағи асосӣ ва изофапулӣ/фоида маблағгузориҳои исломӣ ва мавҷуд набудани маблағҳои пардохтии батаъхирафта;
- мавҷуд набудани маблағҳои пардохтии тамдид ё таҷдидшуда;
- корхонаи муштарӣ устувор ва хуб сармоякунонӣ шудааст;
- шартҳои шартнома бо ташкилоти қарзии исломӣ сари вақт риоя ва иҷро мегарданд;
- маблағи дар шартнома қайдгардида бо гарави бозоргир таъмин гардида бошад;
- ҳангоми маблағгузориҳои инфиродӣ, қарздорӣ аз рӯи маблағи асосӣ ва изофапулӣ/фоида пурра бо гарав таъмин шуда бошад, ки ба он талабот

мавҷуд аст ва он метавонад дар муҳлати кӯтоҳ ва бо нархи қобили қабул фурӯхта шавад, ё ин ки кафолати кафили боэътимод мавҷуд бошад.

25. Ҳолати молиявии муштарӣ метавонад хуб ҳисобида шавад, агар таҳлили ҳаматарафаи фаъолияти амалиётӣ, молиявӣ ва иқтисодии муштарӣ (инчунин, дигар маълумоти ба муштарӣ алоқаманд, аз ҷумла маълумот дар бораи муҳити беруна) тасдиқ намояд, ки муштарӣ дорои фаъолияти устувор, нишондиҳандаи мусбати дороиҳои соф, сатҳи хуби даромаднокӣ ва қобили пардохт бошад. Муштарӣ набояд тамоюлҳои манфӣ, аз ҷумла коҳиши назарраси ҳаҷми истехсолот, ки бо омилҳои мавсимӣ алоқаманд нест, камшавии даромаднокӣ, афзоиши назарраси ҳисобҳо барои гирифтани ва ё барои пардохт, инчунин дигар ҳодисаҳоро, ки эҳтимолан метавонанд ба устувории молиявии муштарӣ таъсир расонанд, дошта бошад.

26. Дар ҳолатҳои махсус, аз сабаби он ки пардохти уҳдадорихо таҳти идораи муштарӣ намебошад, ташкилоти қарзии исломӣ метавонад таъхир ёфтани пардохти чунин маблағгузориҳои исломиро ба муҳлати то 8 рӯз ба инобат гирад.

27. Фонд барои дороиҳои исломии қолабӣ ҳамчун фонди умумӣ аз рӯи бақияи маблағгузориҳои исломӣ бо пули миллӣ ба андозаи 2% ва бо асъори хориҷӣ ба андозаи 3% ташкил карда мешавад.

28. Ба гурӯҳи дуҷуми маблағгузориҳои исломии "зери назорат" дороиҳои дохил мешаванд, ки агар:

- ҳолати молиявии муштарӣ қаноатбахш бошад;
- пардохти маблағи асосӣ ва (ё) изофапулӣ/фоидаи маблағгузориҳои исломӣ аз 8 то 30 рӯз ба таъхир афта бошанд;
- маблағгузориҳои исломӣ як бор аз рӯи тартиби муқарраркардаи ташкилоти қарзии исломӣ таҷдид шуда бошад;
- пайдо шудани тамоюли бадшавии ҳолати молиявии муштарӣ;
- тағйирёбии шароити бозор, ки метавонад ба иҷрои шартҳои шартномаи бо ташкилоти қарзии исломӣ басташуда таъсир расонад;
- риоя нагардидани ҷадвали иҷрои шартҳои шартнома аз ҷониби муштарӣ ба муҳлати то 30 рӯз;
- риоя нагардидани ҷадвали пардохтҳои нақшавӣ ба муҳлати то 30 рӯз;
- риоя нагардидани муҳлати таҳвили мол тибқи шартнома ба муҳлати то 30 рӯз;
- риоя нагардидани ҷадвали татбиқи лоиҳа, воридшавии маблағҳои пулӣ ба муҳлати то 30 рӯз;

- имконнопазир будани гузаронидани мониторинги гарав, бинобар нокифоя будани ҳуччатҳо, ё ин ки мавҷуд набудани коршиносони баҳодии он;

- камшавии пешбинишавандаи бозоргирии гарав (пастшавии нархҳо, коҳишёбии қурби асъор);

- мавҷуд будани қарздории пардохтанашудаи муштарӣ-шахси воқеӣ, аз ҷумла, соҳибкори инфиродӣ дар назди дигар ташкилотҳои қарзии молиявӣ. Муқаррароти дар сархати мазкур дарҷнамуда нисбат ба овердрафтҳо дар доираи лоиҳаҳои музди меҳнат татбиқ намегардад.

29. Ҳолати молиявии муштарӣ метавонад қаноатбахш ҳисобида шавад, агар таҳлили ҳаматарафаи фаъолияти амалиётӣ, молиявӣ ва иқтисодии вай (инчунин, дигар маълумоти ба муштарӣ алоқаманд) нишон диҳад, ки ҷой доштани ягон тамоюли манфӣ дар фаъолияти ҷорӣ муштарӣ ба ҳолати молиявии он бевосита таҳдид намекунад ва дар ояндаи наздик (як сол ё аз он камтар) дар сурати наандешидани чораҳои дахлдор метавонад муштариро ба мушкилоти молиявӣ ва иқтисодии ғайриқофияи пардохт оварда расонад.

30. Фонд барои дороиҳои зерӣ назорат ҳамчун фонди умумӣ аз рӯи бақияи дороиҳо бо пули миллӣ ба андозаи на камтар аз 5% ва бо асъори хориҷӣ ба андозаи на камтар аз 10% ташкил карда мешавад.

31. Фонди умумӣ, ки барои дороиҳои қолабӣ ва зерӣ назорат ташкил карда шудааст, то андозаи 1,25%-и дороиҳои бо дар назар доштани хавф баркашидашуда барои ҳисоб кардани меъёри кифоятии сармоя истифода бурда мешавад. Намуна оид ба тартиби ташкили фонди умумӣ ва ҳисоб кардани он ҳангоми ҳисобкунии меъёри кифоятии сармоя дар замимаи 1 ба Дастурамали мазкур нишон дода шудааст.

32. Ба гурӯҳи сеюми маблағгузориҳои исломии "ғайриқолабӣ" дороиҳои дохил мешаванд, ки агар:

- пардохти ҷадвали нақшавии маблағи асосӣ, изофапулӣ/фоида ва ё дигар маблағ аз 30 то 90 рӯз ба таъхир афта бошад;

- дорой батаъхирфтада нест, аммо ҳолати молиявии муштарӣ шубҳанок баҳогузори карда шавад ва ё агар давраи батаъхирандозӣ камтар аз 30 то 90 рӯз бошад;

- риоя нагардидани муҳлати таҳвили мол тибқи шартнома ба муҳлати аз 30 то 90 рӯз;

- риоя нагардидани ҷадвали татбиқи лоиҳа, воридшавии маблағҳои пулӣ ба муҳлати аз 30 то 90 рӯз;

- мавҷуд будани маълумоти саҳеҳи манфӣ оид ба ҳолати молиявии муштарӣ;

- агар дорой пурра бо гарав таъмин нашуда бошад, бадшавии сифати гарав мушоҳида мешавад ва ё арзиши гарав паст мегардад;

- риоя нагардидани шартҳои шартнома аз ҷониби муштарӣ-шахси воқеӣ ё соҳибкори инфиродӣ ба муҳлати зиёда аз 90 рӯз аз рӯи дороиҳое, ки дорой хавфи қарзии исломӣ мебошанд. Муқаррароти сархати мазкур нисбат ба овердрафтҳо дар доираи лоиҳаҳои музди меҳнат татбиқ намегардад.

33. Ҳолати молиявии муштарӣ дар сурати ҷой доштани таҳдидҳои бевосита ба муфлисшавӣ ва пардохтпазирии он шубҳанок баҳогузори мешавад. Агар муштарӣ ҷиҳати беҳтар намудани ҳолати молиявӣ ягон чора наандешад, фаъолияти муштарӣ бо дар назар доштани тамоюлҳои манфӣ метавонад ба мушкилоти молиявӣ гирифта шавад.

34. Фонд барои дороиҳои ғайриқолабӣ ҳамчун фонди махсус бо пули миллӣ ба андозаи 30% ва бо асъори хориҷӣ ба андозаи 40% барои қисми таъминбудаи маблағгузори ва 100% барои қисми таъминнабудаи дороиҳои мувофиқи тартиби пешбининамудаи банди 86 Дастурамали мазкур ташкил карда мешавад.

35. Ба гурӯҳи чоруми маблағгузориҳои исломии “шубҳанок” дороиҳое дохил мешаванд, ки агар:

- тибқи ҷадвали нақшавӣ пардохти маблағи асосӣ ва (ё) изофапулӣ/фоида аз 90 то 180 рӯз ба таъхир афта бошад;

- маблағгузориҳои исломӣ батаъхирфтада набошад ё ба муҳлати аз 90 рӯз камтар батаъхирфтада бошад, вале ҳолати молиявии муштарӣ ғайриқаноатбахш баҳогузори карда шавад;

- риоя нагардидани ҷадвали иҷрои шартҳои шартнома аз ҷониби муштарӣ ба муҳлати аз 90 то 180 рӯз;

- риоя нагардидани ҷадвали пардохтҳои нақшавӣ ба муҳлати аз 90 то 180 рӯз;

- риоя нагардидани муҳлати таҳвили мол тибқи шартнома ба муҳлати то 90 рӯз;

- риоя нагардидани ҷадвали татбиқи лоиҳа, воридшавии маблағҳои пулӣ ба муҳлати аз 90 то 180 рӯз.

36. Ҳолати молиявии муштарӣ дар ҳолатҳои зерин ғайриқаноатбахш баҳогузори мешавад:

- мавҷуд будани маълумоти саҳеҳи манфӣ оид ба ҳолати молиявии муштарӣ;

- фаъолияти зараровари муштарӣ, ки дар нақшаи тичоратӣ пешбинӣ нагардидааст;
- мавҷуд набудани маълумот оид ба чараёни татбиқи лоиҳа ва иҷрои нақшаи тичоратӣ мувофиқи муҳлати пешниҳод, ки дар шартномаи байни ташкилоти қарзии исломӣ ва муштарӣ пешбинӣ шудааст;
- ғайриимкон будани назорати татбиқи лоиҳа, аз ҷумла рафтан ба объекти маблағгузорӣ;
- бадшавии ҳолати молиявии муштарӣ (ва ё муштарӣ дар ҳолати муфлисшавӣ қарор дорад);
- бадшавии чашмраси (ё мавҷуд набудани) таъминот бо гарав ва/ё кафолат ва аз ҷониби муштарӣ пешниҳод нагардидан, ё ин ки ғайриимкон будани пешниҳоди таъминоти иловагӣ;
- бадшавии чашмраси пардохтпазирӣ ва ҳолати моддии муштарӣ, ки наметавонад аз иҷрои уҳдадорӣ бозпас гардонидани дорой барояд.
- пардохтпазирии ноустувори муштарӣ;
- тамоюлҳои манфии ба фаъолияти истехсолӣ-иқтисодии муштарӣ таҳдидкунанда (амалиётҳои зараровар, камшавии дороиҳои соф, коҳишёбии ҳаҷми истехсолот ва афзоиши воқеии ҳисобҳо барои гирифтани ва/ё барои пардохт).

37. Фонд барои маблағгузории исломии шубҳанок ҳамчун фонди махсус бо пули миллӣ ба андозаи 75% ва бо асъори хориҷӣ ба андозаи 85% барои қисми таъминбудаи маблағгузории исломӣ ва ба андозаи 100% барои қисми таъминнабудаи маблағгузории исломӣ мувофиқи тартиби пешбининамудаи банди 86 Дастурамали мазкур ташкил карда мешавад.

38. Ба гурӯҳи панҷуми маблағгузориҳои исломии “безътимод” дороиҳои дохил мешаванд, ки агар:

- пардохти маблағи асосӣ ва (ё) изофапулӣ/фоида зиёда аз 180 рӯз ба таъхир афтада бошад;
- маблағгузории исломӣ батаъхирфтада набошад, ё ба муҳлати аз 180 рӯз камтар батаъхирфтада бошад, вале ҳолати молиявии муштарӣ носолим баҳогузори карда шавад.

39. Ҳолати молиявии муштарӣ дар мавриди зерин носолим баҳо дода мешавад, агар:

- муштарӣ доимо дар ҳолати ногувори молиявӣ қарор дошта бошад ё тибқи қонун муфлис эълон шуда бошад;
- таҳлили фаъолияти амалиётӣ, молиявӣ ва иқтисодии муштарӣ (инчунин, дигар маълумоти ба муштарӣ алоқаманд) нишон диҳад, ки дар

фаъолияти муштарӣ тамоюлҳои манфии чой доранд, ки онҳо ба ҳолати ногувори доимии муштарӣ ё муфлисшавӣ оварда мерасонанд;

- риоя нагардидани қадвали иҷроӣ шартҳои шартнома аз ҷониби муштарӣ ба муҳлати 180 рӯз ва зиёда аз он;

- риоя нагардидани қадвали пардохтҳои нақшавӣ ба муҳлати 180 рӯз ва зиёда аз он;

- риоя нагардидани муҳлати таҳвили мол тибқи шартнома ба муҳлати 180 рӯз ва зиёда аз он;

- риоя нагардидани қадвали татбиқи лоиҳа, воридшавии маблағҳои пулӣ ба муҳлати 180 рӯз ва зиёда аз он;

- вайрон намудани муҳлати иҷроӣ шартномаҳо аз ҷониби шахсони сеюм ба муҳлати 180 рӯз ва зиёда аз он;

- лоиҳае, ки дар он ташкилоти қарзии исломӣ иштирок менамояд, мутобиқи шартнома иҷро нагардидааст;

- эҳтимолияти пардохти қарздорӣ асосан аз фурӯхта шудани гарав вобастагӣ дорад;

- мавҷуд набудани таъминот бо гарав ё бинобар мавҷуд набудани бозори фурӯш ғайриимкон гардидани фурӯши гарав;

- қобилият надоштан, даст кашидан аз иҷроӣ шартҳои шартнома бо ташкилоти қарзии исломӣ;

- надоштани хоҳиши ҳамкорӣ бо ташкилоти қарзии исломӣ аз ҷониби муштарӣ ва ё ҳозир набудани муштарӣ;

- қатъи фаъолияти тижорати муштарӣ ва ё муфлис эълон гардидани он.

40. Ба тамоюлҳои манфии ба фаъолияти муштарӣ таҳдидкунанда инҳо дохил мешаванд:

- фаъолияти зараровар;

- арзиши манфӣ ё камшавии назарраси дороиҳои соф ва даромад;

- коҳишҳои назаррас дар истехсолот, саноат, сохтмон ва дигар соҳаҳои иқтисодиёт, инчунин афзоиши назарраси ҳисобҳо барои гирифтани ё барои пардохт.

41. Фонд барои маблағгузориҳои беэҳтимоли ҳамаҷун фонди махсус ба андозаи 100% аз рӯи бақияи маблағгузориҳои исломӣ бо пули миллӣ ва бо асъори хориҷӣ ташкил карда мешавад.

42. Маълумоти мухтасар оид ба таснифи дорой ва талабот оид ба ташкили фондҳо аз рӯи дорой дар замимаи 2 Дастурамали мазкур оварда шудааст.

3. ТАСНИФИ ЯГОНА

43. Дар ҳолате ки муштарӣ аз ташкилоти қарзии исломӣ якчанд маблағгузориҳои исломӣ гирад ва агар яке аз ин маблағгузориҳои исломӣ ҳамчун ғайриқолабӣ, шубҳанок ё беъътимод тасниф шавад, дар ин сурат ҳама маблағгузориҳои исломии ин муштарӣ дар гурӯҳи хавфи баландтарини маблағгузориҳо тасниф карда мешаванд. Вобаста ба ин, маблағи фонди аз ҷониби ташкилоти қарзии исломӣ ташкилшаванда бояд бо дар назар доштани ҳамаи уҳдадориҳо аз рӯи маблағгузориҳои муштарӣ ҳисоб карда шавад.

44. Дар ҳолате ки ташкилоти қарзии исломӣ ба гурӯҳи муштариёни ба ҳам алоқаманд якчанд маблағгузориҳои исломӣ пешниҳод намудааст ва маблағгузориҳои исломии яке аз ин муштариён ҳамчун ғайриқолабӣ, шубҳанок ё беъътимод тасниф шавад, он гоҳ ташкилоти қарзии исломӣ таснифотро бо дар назар доштани ҳолати молиявии дигар муштариёни алоқаманд ба роҳ монда, маблағгузориҳои исломӣ ба гурӯҳи хавфи баландтарини ҳамин маблағгузориҳои исломии алоқаманд гузаронида мешавад.

45. Дар ҳолати маблағгузориҳои исломии гурӯҳӣ, ки дар доираи қарзи хурд барои шахсони воқеӣ дода мешаванд, ташкилоти қарзии исломӣ таснифоти чунин маблағгузориҳои исломиро дар гурӯҳ тибқи банди 20 Дастурамали мазкур ба роҳ мемонад ё метавонад ҳангоми аз 25 000 сомонӣ кам будани маблағгузориҳои исломии ҳар як аъзои гурӯҳ, онҳоро ҳамчун маблағгузориҳои бо ҳам алоқаманд набуда тасниф намояд.

4. ТАСНИФОТИ МАБЛАҒГУЗОРИИ БАЙНИБОНКӢ

46. Маблағгузориҳои байнибонкии бетаъминот, ки ба принципҳои маблағгузориҳои исломӣ ҷавобгӯ мебошанд, чунин тасниф мегарданд:

- маблағгузориҳои байнибонкии бетаъминот, ки аз 8 то 30 рӯз муҳлатгузашта шудаанд, ҳамчун ғайриқолабӣ тасниф мешаванд;
- маблағгузориҳои байнибонкии бетаъминот, ки зиёда аз 30 рӯз муҳлатгузашта шудаанд, ҳамчун маблағгузориҳои байнибонкии беъътимод тасниф карда мешаванд.

47. Маблағгузориҳои байнибонкии бо гарав таъминшуда ва зиёда аз 30 рӯз муҳлатгузашта, тибқи муқаррароти Дастурамали мазкур тасниф карда мешаванд.

5. ТАСНИФОТИ САРМОЯГУЗОРИҲО БА ҚОҒАЗҲОИ ҚИМАТНОК ВА Ё БА САРМОЯИ ШИРКАТҲО

48. Сифати сармоягузориҳо ба қоғазҳои қиматнок ва ё ба сармояи ширкатҳо, ки дар тавозун инъикос меёбанд бояд тибқи талаботи Дастурамали мазкур ва дар асоси ҳуҷҷатҳои пешниҳодшуда баҳогузори гарданд.

49. Ташкилоти қарзии исломӣ бояд ҳисоботи молиявӣ (семоҳа-барои семоҳаи охирини баанҷомрасидаи ҳисоботӣ, солана-барои се соли молиявӣ ба анҷомрасида, ки аз ҷониби аудитори мустақил аудит шудааст) ва дигар маълумотро оид ба ширкати сармоягузоришаванда ва ё эмитенти қоғазҳои қиматнок дошта бошад. Мавҷуд будани ҳисоботҳои номбаршуда далели он намебошад, ки ташкилоти қарзии исломӣ эмитенти қоғазҳои қиматнокро омӯхтааст. Ташкилоти қарзии исломӣ бояд дар асоси ҳисоботҳои пешниҳодшуда таҳлили мувофиқро гузаронад.

50. Сармоягузориҳо ба қоғазҳои қиматнок ва ё ба сармояи ширкатҳо дар ҳолати мавҷуд набудани маълумот дар бораи ширкати сармоягузоришаванда, аз ҷумла ҳисоботи молиявӣ, таҳлили гардиши воситаҳои пулӣ дар оянда, мавқеъ дар бозор, нақшаи тичоратии ширкат ва дигар маълумоте, ки имконияти баҳодиҳии сифати ин сармоягузориҳоро медиҳад, бояд ақаллан ҳамчун дороиҳои шубҳанок тасниф карда шаванд.

51. Ҳангоми бад гардидани ҳолати молиявӣ ширкати сармоягузоришаванда ва ё эмитенти қоғазҳои қиматнок (ё ин ки агар ширкати сармоягузоришаванда ва ё эмитенти қоғазҳои қиматнок ба ҳолати муфлисшавӣ наздик аст), чунин сармоягузориҳо ҳамчун шубҳанок тасниф карда мешаванд.

52. Дар ҳолати муфлис эълон гардидани эмитент/ширкати сармоягузоришаванда, чунин сармоягузориҳо ҳамчун талафот тасниф мегарданд.

53. Қоғазҳои қиматноки бонкҳои марказӣ (миллӣ) ва ҳукуматҳои давлатҳои хориҷӣ, ки мутобиқи принципҳои маблағгузориҳои исломӣ содир шудаанд, дар ҳолате тасниф карда намешаванд, ки агар ташкилоти қарзии исломӣ тавонад маълумоти дахлдорро оид ба пардохтпазирии бонкҳои марказӣ (миллӣ) ва ҳукуматҳои ин давлатҳо пешниҳод намояд. Эзоҳ: мавҷуд будани маълумот оид ба рейтинги мустақили на пастр аз “ВВВ-”, ки аз ҷониби ширкатҳои бонуфузи баҳодиҳии байналмилалӣ дода шуда бошад.

54. Вазифаҳои бо татбиқи усулҳои баҳодихии ҳолати бадшавии маблағгузориҳои исломӣ алоқаманд бояд аз тарафи кормандони омӯзонидашуда ва соҳибтаҷриба иҷро шаванд. Ин бояд ба таври дуруст ҳуҷҷатгузорӣ карда шавад, ки тафсири муайяни таҳлилҳо, пешбиниҳо ва сабабҳои асосноккунандаро дар бар мегирад.

55. Бознигариҳои зарари маблағгузориҳои исломӣ ва истифодаи он бояд аз тарафи ниҳоди мустақил дар фосолаҳои гуногуни вақт ва мунтазам гузаронида шавад. Натиҷаи ингуна бознигариҳо бояд ба тавачҷуҳи Шӯрои нозирон ва мақоми иҷроия барои таъмини кафолати асоснок оид ба қобилии эътимод будани захираи хавфи қарзӣ расонида шавад. Дурустиҳои усулҳои маблағгузориҳои ташкилоти қарзии исломӣ, аз ҷумла нотавонӣ аз тарафи ниҳоди мустақил муайян шуда, бояд инчунин аз тарафи аудити дохилӣ ҳар муддат санҷида шавад. Ташкилоти қарзии исломӣ бояд ҳамаи камбудихоӣ аз тарафи ниҳоди мустақил ва/ё аудити дохилӣ муайяншударо бартараф намуда дар бораи амалҳои ислоҳӣ ба Шӯрои нозирон хабар диҳад.

6. АЗ НАВ ТАСНИФ КАРДАНИ МАБЛАҒГУЗОРИИ ИСЛОМӢ.

ТАМДИД ВА ТАҶДИДИ МАБЛАҒГУЗОРИИ ИСЛОМӢ

56. Ташкилоти қарзии исломӣ бояд сиёсатҳои дохилиро оид ба шартҳои тамдид ва таҷдиди маблағгузориҳои исломӣ дошта бошад, ки аз тарафи Шӯрои нозирон тасдиқ шудаанд. Ин сиёсатҳо бояд:

- механизмҳои назоратро барои пешгирии “мунтазам азнавшавии” маблағгузориҳои исломӣ татбиқ намоянд, аз ҷумла муайян кардани ҳолатҳое, ки дар он маблағгузориҳои исломӣ зиёда аз як бор тамдид ва таҷдид шуда метавонад ва таъсиси сиёсатҳои захиравӣ дар бобати ин гуна маблағгузориҳои исломӣ;

- мутобиқати раванди тамдид ва таҷдиди маблағгузориҳои исломиро бо принципҳои маблағгузориҳои исломӣ таъмин намоянд. Ин сиёсати маъмурий оид ба ташкили созишномаи нав (“ақд”) муайян кардани нархи фурӯши нав ва коркарди пардохтҳо (масалан, сиёсати роҳ надодани сармоягузориҳои ҷубронпулӣ оид ба маблағгузориҳои таҷдидшуда)-ро дар бар гирад; ва

- муҳлати ҳадди ақалли пардохтро муайян кунанд (дар асоси шартҳои таҷдид ва тамдидшуда), ки бояд мунтазам пеш аз он, ки маблағҳои тамдид ва таҷдидшуда чун қолабӣ тасниф гарданд, риоя карда шавад. Ин гуна муҳлати пардохт набояд аз 6 моҳ кам бошад, ки дар он

пардохтҳо ҳар моҳ гузаронида мешаванд, ё ҳадди ақал 12 моҳ бо пардохтҳои семоҳа, анҷом дода мешаванд.

57. Ҳар тағйироти ба шарт ё муҳлати маблағгузориҳои исломӣ воридшуда, ки дар он маблағи асосӣ аз рӯи ҷадвал дар охири муҳлати соҳибият ба таври яқдафъаина супорида мешавад, сатҳи хавфи қарзии муштариро баландтар менамояд.

58. Ташкилоти қарзии исломӣ бояд ҳолати молиявии муштариро тавассути дида баромадани ҳамаи шароит ва ҳолати молиявии ӯ пеш аз таҷдид ва тамдиди дорой аз нав баҳо дода бознигарӣ кунад. Ташкилоти қарзии исломӣ бояд захираҳои кофиро барои мониторинг ва пайгирии самаранокии фаъолияти маблағгузориҳои исломии тамдид ва таҷдидшуда ҷудо намояд.

59. Бонки миллии Тоҷикистон эътироф мекунад, ки дар ҳолатҳои истисноӣ, ба монанди ҳолате, ки дар он муштарӣ таҳти таъсири офатҳои табиӣ қарор гирифтаанд, амалҳои тамдид ва таҷдид метавонанд давраи имтиёзноки пардохти маблағгузориҳои исломиро дар бар гиранд. Чун қисми амалҳои боиктидори идоракунии маблағгузориҳои исломӣ, ташкилоти қарзии исломӣ меъёрҳои возеҳ ва равандҳои дохилиро барои ингуна фаъолият ташкил медиҳад, аз ҷумла сохтори дурусти ваколат барои тасдиқи давраи имтиёзнок. Ин равандҳо низ бояд таҳти мониторинг ва бознигарӣ аз тарафи воҳиди сохтори дахлдор қарор дода шаванд.

60. Дар ҳолате, ки давраи имтиёзноки пардохти маблағгузориҳои исломӣ тасдиқ шудааст, муҳлат набояд зиёда аз 6 моҳ аз санаи аризаии муштарӣ барои давраи имтиёзнок дода шавад.

61. Мақоми иҷроия (Кумитаи маблағгузорӣ) бояд мунтазам ҳисоботҳои оид ба самаранокии маблағгузориҳои исломии тамдид ва таҷдидшударо дастрас намояд. Ин ҳисоботҳо бояд маълумоти дуруст, аз ҷумла ҳолати дермонӣ ва такрорёбии тамдид ё таҷдиди ҳуди ҳамон маблағгузориҳои исломиро барои осон кардани назорати мақоми иҷроия (Кумитаи маблағгузорӣ) аз рӯи риояи мутобиқати сиёсатҳои дохилии ташкилоти қарзии исломӣ оид ба тамдид, таҷдид ва баҳодиҳии сандуқи маблағгузориҳои исломӣ дарбар гиранд. Ҳамаи таъсироти назаррас ба профили хавфҳои ташкилоти қарзии исломӣ бояд ба Шӯрои нозирон саривақт хабар дода шавад. Ташкилоти қарзии исломӣ бояд ин ҳисоботҳоро барои бознигарӣ ба Бонки миллии Тоҷикистон пешниҳод кунад.

62. Бонки миллии Тоҷикистон метавонад Шӯрои нозирони ташкилоти қарзии исломиро барои ислоҳ кардани камбудӣ дар

механизмҳои назоратӣ ё фондҳо барои маблағгузориҳои исломии тамдид ва/ё таҷдидшуда, дар ҳолати вучуд доштани далели тамдид ва таҷдид бо ҳадафи “мунтазам азнавшавӣ” водор намояд.

63. Маблағгузориҳои исломии ғайрифайзол танҳо баъди пурра иҷро кардани уҳдадориҳои батаъхиратодаи муштарӣ (аз рӯи маблағи асосӣ ва ғайриасосӣ ҳисобшуда) ва инчунин дар давоми 6 моҳи оянда бе вайронкунӣ иҷро намудани уҳдадориҳои он аз рӯи шартнома аз нав тасниф карда шуда, ба гурӯҳи қолабӣ гузаронида мешавад ва фонд мувофиқи он метавонад кам карда шавад.

64. Ҳангоми тағйирёбии омилҳои беруна ва бо сабабҳои берун аз назорат бо мушкилиҳои муваққатӣ/кӯтоҳмуддат дар пардохти маблағгузориҳои исломӣ рӯ ба рӯ шудани муштарӣ, ташкилоти қарзии исломӣ метавонад аз нуқтаи назари иқтисодӣ муҳлати маблағгузориҳои исломӣ ё аз нав ҳисоб намудани изофапулӣ/ғайриасосӣ онро аз нав дида барояд (минбаъд – таҷдиди-маблағгузориҳои исломӣ). Баъд аз гузаронидани таҳлили ҳамаҷонибаи омилҳои, ки ба қобилияти муштарӣ дар пардохт намудани маблағгузориҳои исломӣ, ба устувории муштарӣ ва ба гардиши пулии ояндаи муштарӣ барои таъмин намудани баргардонидани маблағгузориҳои исломӣ таъсир мерасонанд, ташкилотҳои қарзии исломӣ метавонанд таҷдиди маблағгузориҳои исломиро амалӣ намоянд. Агар муштарӣ дар иҷрои уҳдадориҳои молиявӣ ба мушкилиҳои молиявӣ рӯ ба рӯ шавад ва бо дар назар доштани он, ки бе додани имтиёз муштарӣ имконияти пардохти уҳдадориҳои худро надорад, ташкилоти қарзии исломӣ метавонад ба чунин муштарӣ имтиёз пешниҳод намояд.

65. Ҳолатҳои, ки муштарӣ ба мушкилоти молиявӣ рӯ ба рӯ мешаванд, инҳоро дар бар мегиранд:

- агар онҳо дар назди ташкилоти қарзии исломӣ аз рӯи ягон уҳдадориҳои маблағгузориҳои худ пардохти муҳлатгузашта дошта бошанд;

- агар онҳо айни замон ягон маблағгузориҳои исломии муҳлатгузашта аз рӯи ягон уҳдадорӣ надошта бошанд, аммо эҳтимолияти ба таъхир афтодани маблағгузориҳои исломӣ бе таҷдиди он дар ояндаи наздик вучуд дорад;

- агар дар асоси фаъолияти воқеӣ, ҳисобу пешбиниҳо дар бораи қобилияти ҷорӣи муштарӣ ташкилоти қарзии исломӣ пешбинӣ намояд, ки ҳамаи маблағҳои пулии ҷалбшуда/мавҷудбудаи муштарӣ барои хизматрасонии тамоми маблағи маблағгузориҳои исломӣ (маблағи асосии маблағгузориҳои исломӣ ва изофапулӣ/ғайриасосӣ) тибқи шартҳои шартномаи амалкунанда дар ояндаи наздик кифоя намекунад.

66. Имтиёзҳои нисбатан маъмултаре, ки ташкилотҳои қарзии исломӣ ҳангоми таҷдиди маблағгузориҳои исломӣ пешниҳод мекунад, инҳо мебошанд:

- тамдиди муҳлати пардохт ё баргардонидани маблағгузориҳои исломӣ;
- аз нав дида баромадани муҳлати пардохти маблағгузориҳои исломии асосӣ ё изофапулӣ/фоидаҳо;
- пешниҳод намудани давраи нав ё иловагӣ барои пардохт накардан (давраи имтиёз);
- кам кардани меъёри изофапулӣ/фоида, ки дар натиҷаи он маблағгузориҳои исломӣ аз меъёри фоидаи ҷорӣ маблағгузориҳои амалкунандаи ташкилоти қарзии исломӣ дар ҳамин сана ва ё аз изофапулӣ/фоидаи амалкунанда дар дигар ташкилотҳои қарзии исломӣ, ки дар бозор амал мекунад, паст мешавад;
- бахшидани маблағгузориҳои исломӣ;
- аз нав дида баромадан ё ба таъхир андохтани муҳлати пардохти маблағгузориҳои исломии асосӣ, фоида ё ҳаққи хизматрасонӣ.

67. Дороиҳои таҷдидшуда - дороиҳои мебошанд, ки аз рӯи онҳо ташкилоти қарзии исломӣ ба муштарӣ ба таври инфиродӣ бо роҳи тағйир додани шартҳои шартнома (бо бастанӣ шартномаи нав ва ё созишномаи иловагӣ ба шартномаи маблағгузориҳои исломии амалкунанда) имтиёз (сабукӣ) пешниҳод менамояд.

68. Таҷдид ин:

- тағйир додани шартҳои шартномаи амалкунанда бинобар бад гардидани ҳолати молиявии муштарӣ бо роҳи пешниҳоди шартҳои мусоид ба муштарӣ чиҳати пардохти маблағгузориҳои исломӣ, ки аз таҷрибаи ташкилоти қарзии исломӣ фарқ дорад;
- тағйир додани шартҳои шартнома бо роҳи қисман аз ҳисоб баровардани маблағи асосии маблағгузориҳои исломӣ;
- тағйир ёфтани шартҳои аввалияи шартномаи маблағгузорӣ ва азнавмаблағгузориҳои исломӣ, ки бо бад гардидани ҳолати молиявии муштарӣ алоқаманд намебошад, таҷдиди дорой ҳисобида намешавад (мисол, аз асъори хориҷӣ ба пули миллӣ баргардонидани дорой ва ғайра);
- ворид намудани тағйирот ба шартномаи маблағгузориҳои исломӣ, дар ҳолати ба мушкилоти молиявӣ дучор гардидани муштарӣ ва қисман пардохт намудани уҳдадорӣ аз ҳисоби фурӯши амволи таҳти гарави маблағгузориҳои мазкур бояд ба сифати таҷдиди маблағгузориҳои исломӣ баррасӣ карда шавад.

69. Ҳангоми тачдиди маблағгузории исломӣ, агар ташкилоти қарзии исломӣ имтиёз пешниҳод намояд, дар ин ҳолат он бояд:

- арзиши гардиши воситаҳои пулии ояндаро тибқи шартҳои тағйирёфта бо истифода аз меъёри фоизии аввала тахфиф/дисконт намояд;

- арзиши тахфифшудаи гардиши воситаҳои пулии ояндаи маблағгузории исломии тачдидшударо бо арзиши тавозунии маблағгузории исломӣ муқоиса намояд; ва

- фарқияти пайдошударо аз арзиши тавозунии маблағгузории исломӣ кам намояд.

70. Дар ҳолати пешниҳоди имтиёз, одатан арзиши тахфифшудаи гардиши воситаҳои пулии ояндаи маблағгузории исломии тачдидшуда аз арзиши тавозунии маблағгузории исломӣ камтар мебошад.

71. Агар маблағгузории исломии қолабӣ тачдид шавад, ташкилоти қарзии исломӣ арзиши камшудаи маблағгузории исломиро (фарқияти арзиши тахфифшудаи маблағгузории исломии тачдидшуда аз арзиши тавозунии маблағгузории исломӣ) аз тавозун хориҷ намуда, маблағгузории исломии тачдидшударо ба гурӯҳи зерин назорат ё ҳангоми ҷавобгӯ будани он ба талаботи дигар гурӯҳҳои таснифот ба гурӯҳи дахлдор мегузаронад.

72. Агар маблағгузории исломии таснифшудаи яке аз гурӯҳҳои зерин назорат, ғайриқолабӣ, шубҳанок ё безътимод бори аввал тачдид гардад, ташкилоти қарзии исломӣ арзиши камшудаи ҷунин маблағгузории исломиро бояд аз тавозун хориҷ намояд ва маблағгузории исломии тачдидшударо дар ҳолати ба талаботи таснифоти гурӯҳи худ ҷавобгӯ будан дар ҳамон гурӯҳ нигоҳ дорад.

73. Агар маблағгузории исломӣ бори дуюм ё бештар тачдид шуда бошад, илова бар хориҷ намудани арзиши камшудаи маблағгузории исломӣ аз тавозун, он вобаста ба ҳар як тачдиди минбаъда бояд ба як гурӯҳи хавфи баландтар гузаронида шавад. Намуна оид ба тачдиди дорой дар замимаи 3 Дастурамали мазкур дода шудааст.

74. Маблағгузории исломии тачдидшуда метавонад ба гурӯҳи “қолабӣ” танҳо дар ҳолате гузаронида шавад, ки агар муштарӣ пардохтҳои маблағи асосӣ ва изофапули/фоидаро дар давоми 6 моҳ тибқи шартҳои тачдидшуда (пардохти моҳонаи маблағгузории исломӣ ва изофапулӣ/фоидаи он) ва дар давоми 12 моҳ тибқи шартҳои тачдидшуда (пардохти семоҳаи маблағгузории исломӣ ва изофапулӣ/фоидаи он) саривақт бе вайронкунӣ иҷро намудани уҳадориҳои худ амалӣ намояд.

75. Маблағузории исломӣ ва изофапулӣ/фоидаи он бо мақсади идоракунии хавфҳо ва пешниҳоди ҳисобот ба Бонки миллии Тоҷикистон, то вақти ба талаботи зерин ҷавобгӯ будан ҳамчун маблағузории исломии таҷдидшуда ҳисобида мешавад:

- ҳангоме ки ҳамаи пардохтҳо тибқи шартҳои тағйирёфтаи шартнома дар давоми на камтар аз 12 моҳ баъди пардохти якум анҷом додашуда бошанд, новобаста аз ғаёол ё ғайриғаёол будани маблағузории исломӣ ва изофапулӣ/фоидаи он;

- муштарӣ мушкилоти молиявии худро бартараф намуда бошад.

76. Ташкилоти қарзии исломӣ аз рӯи тамоми намудҳои маблағузории исломӣ ҳуқуқи гирифтани даромад/фоида барои тамдиди муҳлати пардохти маблағузорино надорад. Ба зиммаи муштарӣ танҳо вогузоштани хароҷотҳои воқеӣ аз рӯи амалиёти таҷдидӣ иҷозат дода шудааст.

77. Барқарор намудани маблағузории исломӣ ва ё тамдиди он танҳо тавассути бастанӣ шартнома (созишнома)-и нав сурат мегирад.

7. ГИРИФТАНИ МОЛУ МУЛКИ ТАҲТИ ГАРАВ ҚАРОРДОШТА АЗ РӯИ ДОРОИҲОИ ҒАЙРИҒАЪОЛ ВА ТАСНИФИ ОНҲО

78. Ташкилоти қарзии исломӣ дар ҳолати иҷро нагардидани уҳдадорӣҳои маблағузории исломии муштарӣён тибқи қонунгузорӣ бар ивази талаботҳои худ метавонад молу мулки таҳти гарав қарордоштаро гирад, ки он дар ҳисоби тавозунии №119147 “Гарави гирифташуда барои фурӯш” ба ҳисоб гирифта мешавад. Ташкилоти қарзии исломӣ молу мулки гирифташударо аз рӯи нархи воқеии бозорӣ бо дар назар доштани хароҷоти эҳтимолии барқарорсозӣ ба ҳисоб мегирад. Фарқият байни арзиши тавозунии маблағузории исломӣ ва арзиши молу мулки гирифташуда, ки аз рӯи он молу мулк дар китобҳо ба ҳисоб гирифта мешавад, бояд бо фонди аз тарафи ташкилоти қарзии исломӣ ташкилшаванда тасҳеҳ гардад ва дар ҳолати кам будани фонди мазкур, он бояд дар ҳисоботи фоида ва зарар ба ҳисоб гирифта шавад.

79. Ҳангоми бар ивази дороиҳои (маблағузории исломӣ, ҷойгиркунии байнибонкӣ, сармоягузориҳо ба коғазҳои қиматноки исломӣ/сармояи ширкатҳо ва ғайра) ғайриғаёол ба тавозун гирифтани молу мулки таҳти гарав қарордошта, он ҳамчун “ғайриқолабӣ” тасниф шуда, аз рӯи чунин молу мулк ташкилоти қарзии исломӣ уҳдадор аст ба андозаи 30% аз арзиши тавозунии молу мулки гирифташуда фонд ташкил

намојад. Агар молу мулки дар тавозун барои бозфурӯш гирифташуда дар муддати 6 моҳ фурӯхта нашавад, он гоҳ он ҳамчун “шубҳанок” тасниф шуда, аз рӯи он ба андозаи 75% аз арзиши тавозунии молу мулки гирифташуда фонд ташкил карда мешавад ва агар дар давоми 12 моҳ фурӯхта нашавад, он гоҳ он ҳамчун “безътимод” тасниф шуда, аз рӯи он ба андозаи 100% аз арзиши тавозунии молу мулки гирифташуда фонд ташкил карда мешавад.

8. ҲИСОБ НАМУДАНИ ФОИДА/ФОИДАҲОИ ПАРДОХТНАШУДА АЗ РҶИ МАБЛАҒГУЗОРИҲОИ ИСЛОМӢ

80. Ташкилоти қарзии исломӣ уҳдадор аст ҳисобкунии изофапулӣ/фоидаро аз рӯи маблағгузориҳои исломӣ вобаста ба намуди маблағгузории исломӣ бо усули ҳисоби замкунӣ ва ё хазинавӣ анҷом диҳад.

81. Тибқи Стандартҳои байналмилалии ҳисоботи молиявӣ (СБҲМ) ташкилотҳои қарзии исломӣ метавонанд изофапулӣ/фоидаи ҳисобшуда ва пардохтнашудаи маблағгузориҳои исломии ғайрифаъолро чун даромад ҳисоб кунанд. Лекин мувофиқи талаботи дар ин Дастурамал қабулшуда ташкилоти қарзии исломӣ метавонад изофапулӣ/фоидаи ҳисобшуда аз ҳисоби маблағгузориҳои исломии зери назоратро ҳамчун даромад ба ҳисоб гирад. Ташкилоти қарзии исломӣ изофапулӣ/фоидаи ҳисобшуда аз ҳисоби маблағгузориҳои исломии ғайрифаъолро (ғайриқолабӣ, шубҳанок ва безътимод) дар тавозун манъ намуда, баҳисобгирии изофапулӣ/фоидаро берун аз ҳисоб пеш мебарад.

82. Ташкилотҳои қарзии исломӣ аз рӯи маблағгузориҳои исломии қолабӣ ва зери назорат изофапулӣ/фоидаро ҳисоб мекунанд ва дар ҳолати ғайрифаъол шудани чунин маблағгузориҳо ташкилотҳои қарзии исломӣ вобаста ба изофапулӣ/фоидаи ҳисобкардашуда дар ҳисоботи “Фоида ва зарар” амалиёти ислоҳкунӣ мегузаронанд ва ё дар ҳолати нагузаронидани амалиёти ислоҳӣ барои изофапулӣ/фоидаи ҳисобшудаи пардохтнашуда ба андозаи 100% фонд ташаккул медиҳанд.

9. ТАШКИЛИ ФОНД АЗ РҶИ МАБЛАҒГУЗОРИҲОИ ИСЛОМИИ ҒАЙРИФАЪОЛ

83. Кифоятии фонди чуброни талафоти имконпазир аз рӯи дороиҳо аз мунтазам баҳодиҳии дороиҳои ташкилоти қарзии исломӣ вобаста мебошад. Ҳар як ташкилоти қарзии исломӣ бояд низоми баҳодиҳии кифоятии дороиҳои худро таҳия намојад. Чунин тафтиш бояд на танҳо ба

сифати дороиҳо, инчунин дар умум ба сиёсати сармоягузори ташкилоти қарзии исломӣ низ нигаронида шуда бошад. Тафтиш аз ҳисоби захираҳои дохилӣ, ҳамчунин аз ҳисоби кӯмаки коршиносони аз берун ҷалбшуда гузаронида шавад. Шахси тафтишгар бояд ботаҷриба ва аз воҳиди сохторие, ки дар ҷойгиркунии дороиҳо ширкат меварзад, вобаста набошад. Ин маънои онро дорад, ки ба шахси тафтишгар ҳангоми муоинаи ҳар як дорой озодии амал фароҳам оварда мешавад ва дар ҳисобот бояд тамоми камбудии дар рафти тафтиш ошкоршуда нишон дода шаванд. Ҳисобот оид ба тафтиш ба Шӯрои нозирон ва Раёсати ташкилоти қарзии исломӣ пешниҳод мегардад.

84. Баҳодиҳии хавфи қарзӣ бояд аз ҷониби ташкилоти қарзии исломӣ дар асоси таҳлили воқеии ҳолати молиявӣ ва фаъолияти муштарӣ (шахси ҳуқуқӣ ё воқеӣ) бо дар назар доштани ҳамагуна хавфҳои мавҷуда ба таври доимӣ гузаронида шавад. Баҳодиҳии хавфи қарзӣ бояд ба таснифи дороиҳо дар асоси ҳолати молиявии муштарӣ, баҳисобгирии пардохти маблағгузори исломӣ ва хизматрасонии изофапулӣ/фоида оварда расонад.

85. Фонд аз ҷониби ташкилоти қарзии исломӣ ҳангоми пардохт накардан, ё иҷрои номуносиби уҳдадориҳо аз ҷониби муштариёни ташкилоти қарзии исломӣ тибқи шартҳои шартнома ва ё вучуд доштани хавфи воқеии иҷро накардани (иҷрои номуносиби) уҳдадориҳо ташкил карда мешавад.

86. Ҳангоми ҳисоб кардани маблағи фонд, ташкилоти қарзии исломӣ риояи равандҳои зеринро аз рӯи ҳар як дорой бояд ба роҳ монад:

- арзиши таъминоти дорой ба меъёри сатҳи ҷоизи таъминнамоӣ тибқи замимаи 4 Дастурамали мазкур зарб карда мешавад, ки натиҷаи он қисми таъминбудаи дороиро нишон медиҳад;

- натиҷаи дар доираи иҷрои сархати якуми банди мазкур ҳосилшуда аз бақияи дорой тарҳ карда мешавад, ки (дар ҳолати мусбат будан) қисми таъминнабудаи дороиро нишон медиҳад ва барои қисми таъминнабудаи дорой ташкилоти қарзии исломӣ бояд ба андозаи 100% фонд ташкил намояд;

- натиҷаи дар доираи иҷрои сархати якуми банди мазкур ҳосилшуда ё маблағи бақияи дорой, кадоме аз онҳо хурд бошад, ба меъёри фонд вобаста аз гурӯҳи таснифот тибқи банди 20 Дастурамали мазкур, ки барои қисми таъминбудаи дорой муайян шудааст, зарб карда мешавад;

- агар маблағи дар доираи сархати дуҷум ҳосилшуда мусбат бошад, маблағҳои ҳосилшуда дар доираи сархати дуҷум ва сеюм ҳам карда мешаванд, дар акси ҳол маблағи сархати сеюм ба ҳисоб гирифта мешавад.

87. Бо мақсади кам намудани душвориҳои амалиётӣ, ҳангоми ҳисобкунии маблағи фонд барои уҳдадорҳои муштарӣ, ки бақияи умумии онҳо аз 25 000 сомонӣ кам мебошад, ташкилоти қарзии исломӣ бақияи чунин дороиро ба меъёри фонд вобаста аз гурӯҳи таснифоти онҳо тибқи банди 20 Дастурамали мазкур, ки барои дороиҳои таъминбуда муайян шудааст, зарб мезанад.

88. Дороиҳои ғайрифаволи ташкилоти қарзии исломие, ки бо маблағҳои пулӣ дар суратҳисобҳои амонатӣ, пасандозӣ ва дигар суратҳисобҳои басташуда дар ҳамон ташкилоти қарзии исломӣ ҳамчун таъминоти дорой таъмин шудаанд, ҳангоми таснифот ва ҳисобкунии фонд ба назар гирифта шуда, ташкилотҳои қарзии исломӣ баробар ба андозаи маблағҳои басташуда фонд ташаккул намедиханд.

10. ТАШКИЛИ ФОНД АЗ РҶИ ДИГАР ДРОИҲОИ ҒАЙРИФАЪОЛ

89. Ташкилоти қарзии исломӣ аз рӯи дигар дороиҳои ғайрифавол, ки дар Дастурамали мазкур пешбинӣ нашудаанд, тибқи дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии дахлдори Бонки миллии Тоҷикистон ва Стандартҳои байналмилалӣ ҳисоботи молиявӣ бояд фонд ташкил намояд.

11. ТАШКИЛИ ЗАХИРАИ ХАВФИ ҚАРЗИИ ИСЛОМӢ

90. Ташкилоти қарзии исломӣ бояд захира ва фондҳоеро, ки аз рӯи дороиҳо тибқи талаботи санадҳои меъёрии ҳуқуқии дахлдори Бонки миллии Тоҷикистон муқаррар шудаанд, бо фондҳои тибқи Стандартҳои байналмилалӣ ҳисоботи молиявӣ ҳисобшуда муқоиса намояд. Дар ҳолате ки агар талабот оид ба ташкили захира ва фондҳо аз рӯи дороиҳо тибқи санадҳои меъёрии ҳуқуқии дахлдори Бонки миллии Тоҷикистон назар ба фондҳои тибқи Стандартҳои байналмилалӣ ҳисоботи молиявӣ ҳисобшуда зиёдтар бошад, ташкилоти қарзии исломӣ бояд фарқиятро аз ҳисобҳои тавозунии 300315 “Захираи умумӣ аз фоида” ё ҳисобҳои тавозунии 300305 “Фоидаи тақсимнашуда/зарари солҳои гузашта”, 300307 “Фоидаи соли гузашта” мутаносибан ба ҳисобҳои тавозунии 300319 “Захираи умумӣ барои дороиҳои фавол” ва 300321 “Захираи махсус барои дороиҳои ғайрифавол” гузаронад.

91. Агар ташкилоти қарзии исломӣ дар ҳисобҳои тавозунии 300315,

300305 ва 300307 маблағи кофӣ барои ташкили фарқияти фондҳо надошта бошад, қисмати фарқияти фондҳо аз рӯи дороиҳои ғайрифайол ва/ё ғайрифайол аз сармои асосии соф тарҳ карда мешавад.

92. Ташкилоти қарзии исломӣ дар доираи талаботҳои Дастурамали мазкур аз рӯи дороиҳои ғайрифайол (қолабӣ ва зерин назорат) бояд фонд ҳисоб намояд ва онро бо захираи аллақай барои онҳо ташкилнамуда муқоиса намояд. Дар ҳолате ки агар фонди ҳисобшуда аз захираи аллақай ташкилнамуда зиёд бошад, он гоҳ барои фарқияти онҳо фонд ташкил карда мешавад.

12. ТАРТИБИ АЗ ҲИСОБ БАРОВАРДАНИ ДОРОИ АЗ ҲИСОБИ ФОНД

93. Дороиҳои беэътимод дар асоси ҳулосаи Кумитаи маблағгузорӣ, бо қарори мақоми иҷроияи ташкилоти қарзии исломӣ дар мувофиқа бо Шӯрои назорон ва Кумитаи хизматрасонии маблағгузориҳои исломӣ метавонанд аз ҳисоби фонд аз тавозун хориҷ карда шаванд. Ҳангоми дар давоми ду сол аз эҳтимол дур будани пардохти дороиҳои беэътимод ташкилотҳои қарзии исломӣ бояд ин дороиро аз ҳисоб бароранд. Агар Шӯрои назорони ташкилоти қарзии исломӣ дар бораи зиёда аз ду сол дар тавозун нигоҳ доштани ягон дороиҳои беэътимод қарор қабул намояд, ташкилоти қарзии исломӣ бояд дар як сол ду маротиба ба Бонки миллии Тоҷикистон дар бораи ҳар як чунин дороӣ, сабаби нигоҳдории он ва пешравии дар пардохти он ноилгардида маълумоти муфассал пешниҳод намояд.

94. Аз тавозуни ташкилоти қарзии исломӣ хориҷ кардани дороӣ бинобар пардохтнопазирии муштарӣ аз эътибор соқит шудани уҳдадории он ба ҳисоб намеравад. Аз ин рӯ, чунин уҳдадории муштарӣ бояд дар ҳисоби берун аз низом инъикос ёбад ва ташкилоти қарзии исломӣ бояд оид ба таъмини пардохти дороӣ чораҳо андешад. Сиёсатҳои аз ҷониби Шӯрои назорони ташкилоти қарзии исломӣ тасдиқшуда бояд тартибот оид ба мониторинги амиқи барқарорсозии дороиҳои аз ҳисоб баровардашударо дар бар гирад.

95. Ташкилоти қарзии исломӣ бояд ба Бонки миллии Тоҷикистон дар муҳлатҳои муқаррарнамудаи он оид ба таснифоти дороӣ, фондҳо барои дороиҳои ғайрифайол ва ғайрифайол, захираҳо, ҳаракати дороиҳои ғайрифайол, сармоягузориҳо ба коғазҳои қиматноки исломӣ/сармои ширкатҳо, ҳаракати фондҳо, ҳаракати захираҳо, маблағгузориҳои исломии алоҳидаи ғайрифайол, гаравҳо ва гаравҳои гирифташуда барои бозфурӯш ҳисобот

пешниҳод намояд.

96. Ташкилоти қарзии исломӣ уҳдадор аст ба Бонки миллии Тоҷикистон ҳар моҳ дар бораи дороиҳое, ки аз тавозун хориҷ ва берун аз низом ба ҳисоб гирифта шудаанд, инчунин дар ҳар нимсола маълумоти зеринро пешниҳод намояд:

- дар бораи дороиҳои беэътимод, ки дар тавозуни ташкилоти қарзии исломӣ дар давоми ду сол ё бештар қарор доштанд бо сабаби нигоҳдории онҳо дар тавозун;

- дар бораи анҷом дода шудани чораҳои дахлдор оид ба пардохти тамоми дороиҳои аз ҳисоб баровардашуда;

- дар бораи пардохтҳои воқеӣ дар суратҳисобҳои аз ҳисоб хориҷшуда.

Замимаи №1
ба Дастурамали №250
дар бораи тартиби ташкил ва
истифодаи захира ва фонди
пӯшонидани талафоти имконпазир аз рӯи
дороиҳои ташкилотҳои қарзии исломӣ

**Намуна оид ба тартиби ташкили фонди умумӣ ва ҳисоб кардани он
ҳангоми ҳисобкунии меъёри кифоятии сармоя**

№					
		Намунаи А	Намунаи Б	Намунаи В	Намунаи В
		2018	2019	2019	2019
1.	Захираи умумӣ барои дороиҳои қолабӣ - дар аввали сол	125	140	140	140
2.	Иловаҳо дар давоми сол	15			
3.	Захираи умумӣ барои маблағгузориҳои исломии қолабӣ - дар охири сол	140	140	140	140
4.	Дороиҳои қолабӣ ба санаи 31 декабр	7000	8000	5800	12000
5.	Дороиҳои зери назорат ба санаи 31 декабр	1000	1200	400	4000
6.	Фонд аз рӯи дороиҳои қолабӣ (2%)		160	116	240
7.	Фонд аз рӯи дороиҳои зери назорат (5%)		60	20	200
8.	Фонди умумӣ барои дороиҳои фаъол (қолабӣ ва зери назорат) (6+7)		220	136	440
9.	Фонди иловагӣ, ки дар давоми соли 20__ ташкил		80	0	300
10.	ТАРТИБИ ҲИСОБИ ФОНД ҲАНГОМИ ҲИСОБКУНИИ КИФОЯТИИ САРМОЯ				
11.	Дороиҳои бо дар назар доштани хавф баркашидашуда	16000	18200	12400	20000

12.	Сармояи асосӣ				
13.	Захираи умумӣ барои дорoiҳои қолабӣ - дар охири сол	140	140	140	140
14.	Сармояи иловагӣ				
15.	Фонди умумӣ барои дорoiҳои фаъол (қолабӣ ва зери назорат)	0	80	0	250

Замимаи №2
ба Дастурамали №250
дар бораи тартиби ташкил ва
истифодаи захира ва фонди
пӯшонидани талафоти имконпазир аз рӯи
дороиҳои ташкилотҳои қарзии исломӣ

Таснифи дороиҳо ва талабот оид ба ташкили фондҳо

№	Гурӯҳи таснифоти дорой	Эътирофи даромад бо усули ҳисобу замкунӣ	Шумораи рӯзҳои батаъхирарфта аз рӯи пардохти маблағи асосӣ ё фонди он	Талаботи ҳадди ақал барои ташкили фонд (%)*	
				Бо пули миллий	Бо асъори хориҷӣ
1.	Қолабӣ	Иҷозат дода шудааст	то 8 рӯз	2%	3%
2.	Зери назорат	Иҷозат дода шудааст	аз 8 то 30 рӯз	5%	10%
3.	Ғайриқолабӣ	Иҷозат дода нашудааст	аз 30 то 90 рӯз	30%	40%
4.	Шубҳанок	Иҷозат дода нашудааст	аз 90 то 180 рӯз	75%	85%
5.	Беъътимод	Иҷозат дода нашудааст	аз 180 рӯз ва зиёд	100%	100%

Эзоҳ

* Ғайр аз ин, ташкилоти қарзии исломӣ бояд фонд ба андозаи 100% барои қисми таъминнашудаи дороиҳои ғайрифаъоле, ки бақияи онҳо аз 25 000 сомонӣ зиёд мебошад, ташкил намояд.

Замимаи №3
ба Дастурамали №250
дар бораи тартиби ташкил ва
истифодаи захира ва фонди
пӯшонидани талафоти имконпазир аз рӯи
дороиҳои ташкилотҳои қарзии исломӣ

Намуна оид ба таҷдиди дорой

1.	Дорой дар санаи мазкур дода шудааст	1-янв-16	30-июн-16	1-янв-17	15-апр-18	29-мар-19
2.	Маблағи дорой	1000	1000	1000	1000	1000
3.	Таснифот ба санаи 1 январи 2020	Қолабӣ	Зери назорат	Қолабӣ	Ғайриқолабӣ	Ғайриқолабӣ
4.	Агар пеш аз ин таҷдид шуда бошад	Не	Не	Ҳа, 2015	Ҳа, 2015	Не
5.	Санаи таҷдид	15 Янв. 2020	15 Янв. 2020	15 Янв. 2020	15 Янв. 2020	15 Янв. 2020
6.	Фарқияти арзиши ҳолиси имрӯзаи пардохтҳои оянда	50	35	100	200	120
7.	Фонди ташкилшуда ба санаи 1 янв. 2020	20	50	20	300	300
8.	Баъд аз таҷдид					
9.	Таснифот	Зери назорат	Зери назорат	Ғайриқолабӣ	Шубҳанок	Ғайриқолабӣ
10.	Маблағи аз тавозун хориҷшаванда бинобар фарқияти арзиши ҳолиси имрӯзаи пардохтҳои оянда (NPV)	50	35	100	200	120
11.	Маблағи дорой мувофиқи ҳисоботҳо	950	965	900	800	880
12.	Фонд барои ташкил	47.5	48.25	270	600	264
13.	Фонди иловагӣ барои ташкил ва ё маблағи аз тавозун хориҷшаванда (10+12-7)	77.5	33.25	350	500	84

Замимаи №4
ба Дастурамали №250
дар бораи тартиби ташкил ва
истифодаи захира ва фонди
пӯшонидани талафоти имконпазир аз рӯи
дориҳои ташкилотҳои қарзии исломӣ

Сатҳи ҷоизи таъминнамоӣ

№	Намуди таъминот	Сатҳи ҷоизи таъминнамоӣ	Тавсиф
1.	Маблағҳои пулӣ	100%	Амонатҳо ва пасандозҳои басташуда
2.	Сабакаи тилло	100%	Сабакаи тилло
3.	Шаҳодатномаҳои Бонки миллии Тоҷикистон, вомбаргҳо ва векселҳои давлатии хазинадории Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон	100%	Шаҳодатномаҳои амонатии Бонки миллии Тоҷикистон, вомбаргҳо ва векселҳои давлатии хазинадории Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон ва дигар қоғазҳои қиматноки Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон
4.	Қафолатҳои давлатӣ	100%	Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон
5.	Қафолатномаҳои бонкҳои исломӣ ва ташкилотҳои молиявии ғайрибонкии исломӣ (дохилӣ)	50%	Меъёри кифоятии сармоияи ташкилотҳои қарзии исломӣ ва ташкилотҳо бояд аз меъёри муқарраршуда кам набояд
6.	Қафолатномаҳои бонкҳои исломӣ ва ташкилотҳои молиявии ғайрибонкии исломӣ (хориҷӣ)	50%	Меъёри кифоятии сармоияи ташкилотҳо бояд аз меъёри муқарраршуда кам набояд
7.	Замонатҳое, ки аз ҷониби шахсони воқеӣ дода шудаанд	20%	Ҳангоми тарҳ кардани сатҳи ҷоиз маблағи аз 25 000 сомонӣ зиёд ба эътибор гирифта намешавад.
8.	Вомбаргҳо ва векселҳои хазинадории давлатҳои хориҷӣ	70%	Вомбаргҳои хазинадории давлатӣ ва векселҳои кишварҳои хориҷӣ
9.	Қоғазҳои қиматноки аз тарафи ҳукуматҳои маҳаллии ҳокимияти давлатӣ ва корхонаҳои давлатӣ баровардашуда	70%	Қоғазҳои қиматноки аз тарафи ҳукуматҳои маҳаллии ҳокимияти давлатӣ ва корхонаҳои давлатӣ баровардашуда

10.	Амволи ғайриманқул, аз чумлаи хонаҳо ва хучраҳои истиқоматӣ ва марказҳои савдову офисҳои корӣ.	50%	<p>Ҳуҷҷате, ки ҳуқуқ, ба амволи ғайриманқули ба гарав гузошташударо тасдиқ мекунад. Дар ҳолати шубҳанок будани баҳодихии амволи ғайриманқул кормандони Департаменти назорати бонкии Бонки миллии Тоҷикистон ҳуқуқдоранд, онро ба назар нагиранд. Корхонаҳои саноатӣ (коргоҳ, завод, фабрика ва ғайраҳо) дар вақти ҳисобкардани фонд ба инобат гирифта намешаванд.</p> <p>Нархи амволи ғайриманқули дорои арзиши аз 1 млн. сомонӣ зиёд аз тарафи нархгузори мустақил ва нархи дигар амволи ғайриманқул аз тарафи нархгузори мустақил ё сохтори дахлдори ҳуди ташкилоти карзии исломӣ баҳо дода мешавад ва онҳо ҳадди ақал дар се сол як бор бояд азнавбаҳогузори карда шаванд. Дар ҳолате, ки шароити бозор тағйирёбанда бошад ва дороии ғайрифайёл бошад, он гоҳ он бояд ҳадди ақал дар як сол як бор аз нав баҳо дода шавад.</p>
11.	Саҳмияҳои ҷамъиятҳои саҳомӣ (маҳаллӣ ва хориҷӣ)	30%	Саҳмияҳои ҷамъиятҳои саҳомии хориҷӣ ва маҳаллӣ, ки дар биржаҳои коғазҳои қиматнок фурӯхта мешаванд.
12.	Дастгоҳ ва таҷҳизоти техникий дигари суғурташудае, ки дар лаҳзаи ба гарав гузоштан дар ҳолати коршоямӣ қарордоранд ва баҳодихии онҳо ақаллан ҳар семоҳа аз нав амалӣ шуда бошад.	30%	Арзиши тавозунӣ, мавҷудияти шиносномаи техникий, сертификати мутобиқат бо иҷрои тамоми шартҳои ҳуқуқӣ ва суғуртаи ҳамачониба